

*Макогончук Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач
кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних
дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького*

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ПЕРЕДУМОВИ ХИБНОЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У FACEBOOK

Сьогодні через використання нових інформаційних технологій люди активно залучаються до онлайн-взаємодії. Різні форми Інтернет-комунікації, онлайн-спільноти та онлайн-дошки обговорень демонструють особливу субкультуру, яка впливає на поведінку людей як онлайн, так і офлайн. Через те, що люди інтенсивно користуються Інтернетом, соціальні мережі мають значний вплив на прийняття ними різних рішень.

Соціальні мережі – один із соціальних інститутів, який тією чи іншою мірою виконує замовлення суспільства та окремих соціальних груп щодо певного впливу на населення в цілому, в тому числі й на окремі вікові та соціальні категорії [1, с.269]. Однак соціальні мережі досить сильно впливають на будь-яку особистість та на процес формування поведінки, а інформація в Інтернет-мережі є недостатньо організованою та керованою.

Однією з популярних соціальних мереж є Facebook. До нього активно приєднуються десятки мільйонів нових користувачів у всьому світі. Кожен із цих користувачів проводить у Facebook в середньому близько 10-15 хвилин щодня. Однак таке посилене використання може бути палицею з двома кінцями, оскільки сайти соціальних мереж надають своїм учасникам корисні, соціальні та самозміцнюючі переваги, але в той же час можуть призвести до негативного самопочуття, балансу між роботою та особистим життям і вплинути на результати продуктивності. Насамперед, Facebook надає своїм учасникам можливість взаємодіяти з багатьма різними людьми. Завдяки такій взаємодії користувачі, особливо з низькою самооцінкою та низьким рівнем задоволеності життям, можуть покращити своє психологічне самопочуття. Однак ці взаємодії

можуть призвести до надмірного використання таких сайтів, аж до рівня залежності, особливо для осіб із низькою самооцінкою та тих, хто прагне усамотнитися.

Використання Facebook також може бути пов'язане з іншими психологічними проблемами, крім залежності. Психологи припускають, що використання Facebook та інших сайтів соціальних медіа, може сприяти хибному уявленню людини про себе і, як наслідок, може призвести до погіршення самопочуття. На відміну від інших онлайн-сервісів, таких як портали, новинні веб-сайти і навіть блоги, де можна коментувати анонімно або під фальшивим іменем, сайти соціальних мереж вимагають від користувачів представляти себе не лише з точки зору імен, але й вказувати друзів, діяльність, уподобання. В результаті деякі користувачі вирішують, свідомо чи несвідомо, представити ідентичність або своє Я, які відхиляються від їх справжнього Я. У Facebook користувач створює профіль і використовує його, щоб представити свою особистість, і при цьому часто створює бажаний імідж про себе. Соціальні порівняння лежать в основі змін самооцінки людини. Відповідно, вважається, що саме можливість максимального самовираження аж до невпізнанної самозміни є однією з поширених причин віртуальної комунікації у найбільш активних її учасників [2, с.27-34].

Однак високий ступінь фальші, або постійні розриви між несправжнім/справжнім Я та помилковим/ідеальним Я можуть призвести до нестабільного функціонування та психологічної вразливості.

Обставини, які призводять до створення фальшивого «Я» у Facebook, можуть відрізнятися від одного користувача чи до іншого. Наприклад, є підстави передбачити, що різниця між «істинним «я» та «я-фейсбуком» може бути більшою, коли людина не задоволена своїм реальним життям або має низьку самооцінку, і як наслідок створює альтернативне середовище, щоб компенсувати свої недоліки в реальному житті. Це природний компенсаційно-захисний механізм, який захищає людей від внутрішніх і зовнішніх загроз (наприклад, соціального тиску та очікувань) для їх справжнього «я».

Розрив між справжнім «я» та ідеальним «я» називається невідповідністю. Люди, які представляють своє «справжнє я» в онлайн-медіа, схильні створювати чесні, здоровіші та тривалі стосунки зі своїми друзями в Інтернеті. Слід зазначити, що помилкові подання також мають короткострокові переваги; і, отже, представлення фальшивого «я» може бути раціональним і сприйматися як поведінка, що вигідна для себе. Таку поведінку можна вважати позитивною, якщо вона виконується час від часу і якщо вона гнучка, тобто людина може вільно змінювати свою поведінку в різних станах.

Як можна створити фальшиве «Я» у Facebook? Наприклад, люди можуть вибірково публікувати зображення, на яких вони щасливі обідають у шикарному ресторані з добрими друзями, цим намагаючись покращити свій імідж в очах інших у своїй соціальній мережі; навіть незважаючи на те, що їх справжнє «я» може бути пригніченим та інтровертним. Характеристики особистості, які сприяють представленню фальшивого «Я», незалежно від Facebook, – це низька самооцінка та неусвідомлення справжнього «Я».

Зупинимося на тому якими ж можуть бути психологічні передумови фальшивого Facebook-Я? Люди використовують Facebook для розвитку та підтримки соціальних зв'язків і таке використання може покращити самопочуття людей, зменшуючи їх почуття самотності. Інші можливі переваги використання таких сайтів включають підвищення самооцінки та усвідомленої соціальної підтримки, а також задоволення. Крім того, самотні люди з низькими соціальними навичками, як правило, розвивають сильну компульсивну поведінку в Інтернеті, і в результаті мають негативні життєві наслідки замість того, щоб полегшити свої початкові проблеми. Аналогічно, люди з матеріалістичними цінностями, які вірять, що покупки в Інтернеті посилять їх емоції, розвивають нав'язливі тенденції до покупок. Таким чином, використання Facebook впливає на почуття, ставлення та поведінку користувачів у офлайн-світі, за межами Facebook.

Facebook може мати позитивний вплив на одних користувачів і негативний вплив на інших, а також можливо, що він має позитивний і негативний вплив на

тих самих користувачів.

Негативні наслідки використання Facebook це переважно зниження участі в суспільному житті, відчуття втрати часу. Деякі користувачі Facebook вважають за краще, щоб їх соціальна взаємодія була онлайн (а не офлайн). Ці користувачі зазвичай використовують сайти соціальних мереж як засіб для регулювання зміни настрою. Зворотний бік спілкування у соціальних мережах – це відхід від справжнього життя, неможливість налагодити контакти з реальними людьми. І ця проблема дійсно дуже небезпечна, особливо для підлітків. Підлітки втрачають навички прояву інтересу до інших людей у реальному житті.

Таким чином, визначити однозначно, позитивним чи негативним є вплив соціальних мереж на людину є практично неможливим. Проте, через соціальні медіа люди виходять за рамки існуючих соціальних мереж, щоб налагодити нові стосунки, ділячись своїми проблемами, політичними поглядами та хобі незнайомими людьми.

Список використаних джерел:

1. Данько Ю. А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси / Ю. А. Данько // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2012. – С. 179-184.
2. Девтеров І. В. Соціалізація людини у кіберпросторі / Монографія І. В. Девтеров. К.: НТУУ «КПІ». 2012. 360 с.